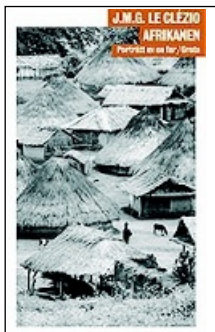

RECENSIONER

Relationsroman skildrar livet som läkare i u-land

Afrikanen. Porträtt av en far. 130 sidor.

Författare: J M G Le Clézio.

Förlag: Elisabeth Grate Förlag; 2005.

Recensent: Jonas F Ludvigsson, docent, barnkliniken, Örebro.

Jag gjorde min första resa till Afrika 1991. De sex veckorna i Tanzania gjorde ett starkt intryck; dofterna, färgerna, människorna, ljuden, skratten och sorgen. Redan då uppgav mina studentkolleger på Muhimbili Medical Centre att en av elva personer i Tanzania var HIV-positiv. Vi brukade ägna tiden på akutmottagningen åt att gissa vilka patienter som hade HIV, det såg man på anletsdragen. Behandling var otänkbar. Om Afrika har utkommit många böcker, här recenserar en av de bättre.

Le Clézio beskriver sitt möte med Afrika som åttaåring. Hans far är läkare i Nigeria och Kamerun. Läkartiden fyller först fadern med entusiasm och optimism.

Här, långt från koloniala strukturer, byggs framtiden. Här finns det ursprungliga. Här upplever såväl fader som son (och författaren) friheten: »Jag mindes den röda jorden, solen som fick vägarna att spricka, hur vi sprang barfota över savannen till termiternas borgar, åskmolnen som tornade upp sig på kvällen, näterna fyllda av läten och skrik ... All värme, all hetta, den lätta rysningen.«

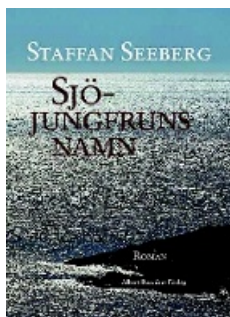
Fadern kommer till Afrika 1928. Han stannar där till 1950-talet. Han går bokstavligen genom djungel och savann, stannar ett par dagar i en by, vandrar vidare mot nästa, och dessemellan tillbringas natten i en hydda på ett bananfält. Sjukdomarna är utbredda: »Deras fiender heter Kwashiorkor, kole-rabakterie, binnikemask, bilharzios, smittkoppor och dysenteri. Inför sådana fiender måste fars läkarväska väga lätt. Skalpell, särklämmor, trepan, ste-

toskop, tryckförband och några basinstrument, däribland mässingssprutan som han senare skulle vaccinera mig med.«

Afrika är faderns välsignelse, som under andra världskriget förbyts i hans förbannelse. Den väldiga kontinenten blir en fysisk barriär som gör det omöjligt för honom att träffa sin fru och sina barn.

Strax före kriget 1939 reser författarens moder hem till Bretagne för att föda parets barn. Hon tvingas sedan att vara kvar i Frankrike under hela kriget, och Le Clézio träffar sin far för första gången som 8-åring. Då var fadern en främling med stränga krav på auktoritet och helt olik de manliga släktingar Le Clézio haft kring sig under krigsåren.

Le Clézio har skrivit en bok om relationen far-son, men också en bok om hur det var att vara läkare i u-land. »Afrikanen«, med anspelning på såväl far som son, är en kort bok. Jag tror att det är en klassiker i vardande.

Olma, den älskade sjöjungfrun

Sjöjungfruns namn. 397 sidor.

Författare: Staffan Seeberg.

Förlag: Albert Bonniers förlag; 2005. ISBN 91-0-010763-8.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

»Jag känner dig inte, har aldrig känt dig, så vem är du? ..., en fritt kringssimmande, iskall varelse ... en sjöjungfru, tillfällig hustru till gäddor och braxnar och abborrar. Men i så fall – o, att jag åtminstone för ett ögonblick hade kunnat få vara en av dem!«

Alldeles i slutet av Staffan Seebergs nya roman, »Sjöjungfruns namn«, får man förklaringen till bokens titel i en dagbok av den bortgångne Harry, bokens ena huvudperson. Den andra är Olma, till vilken de citerade raderna är riktade.

Harry Jörkefjord, ett av tio barn till en sko-

jare, blir omhändertagen och får växa upp som familjemedlem i ett borgerligt, liberalt Brommahem. Han blir student, akademiker och historiker, men lider av en kronisk sjukdom som han kallar »obesvarad kärlek«. Han har aldrig på allvar vågat närma sig Olma – men väl famnat många kvinnor, varit gift tre gånger och har en skara barn, även vid sidan av de många äktenskapen. Olma, egentligen Olga-Maj, är också dotter till en skojare – en adlig medicine kandidat, som utöver läkaryrket utan legitimation och senare i London samlar in pengar för att avhjälpa svälten i världen – men försöker medlen och hamnar i fängelse.

Kring de båda huvudpersonerna Harry och Olma har Staffan Seeberg, pensionerad Göteborgsbakteriolog, denna gång flätat en ovanlig kärlekshistoria, som sträcker sig över en lång tidsperiod, från 1950-tal till nutid. Den berättas av olika röster och vid olika tider, vilket kan ge läsaren vissa problem. Det är inte bara Olma och Harry som för ordet, ibland talar Ulrik, hans styvbror, ibland Harrys minnesanteckningar.

Tidsfärgen känns hela tiden äkta, inte minst genom skildringen av fosterfamiljen Rönnhage – här finns påminnelser om Olle Hedbergs ofta roande, men kritiska sätt att skildra borgerligheten.

Både Harry och Olma, var på sitt håll, finner redan i medelåldern att livet är meningslöst. Harry tänker ta livet av sig, men naturen kommer emellan. Olma lever ett alltmer ointressant liv som artig diplomathustru, och äktenskapet slutar i skilsmässa. Hur det går sedan tänker jag inte avslöja – men det går inte som ni tror.

»Sjöjungfruns namn«, Seebergs femtonde roman efter debuten 1966, anmäldes snabbt både i SvD och i DN. De båda sinsemellan helt olika artiklarna ger mig anledning att peka på hur subjektivt – och svårt! – recensionsarbetet kan vara. Svenska Dagbladets man fann ingenting positivt i »Sjöjungfruns namn«, allt syns honom »tillkommet för att locka en stor publik« och ingenting finner nåd för hans ögon. Dagens Nyheters recensent å andra sidan gav en helt annan bild och skrev genomgående positivt under rubriken »Levande tidsskildring. Staffan Seeberg finner stor lust i att framkalla femtiotalet«.

Man kan hitta enstaka skönhetsfläckar, t ex när han skriver att »Äppelblommen stod som vita underkjolar mot himlen med små ljusröda stänk som av utspätt mensblod« – varken frukträden eller läsaren kan känna sig tilltalad av det bildspråket. Men jag ställer jag mig ändå klart på den positiva sidan och finner att »Sjöjungfruns namn« väl förtjänar sin plats i raden av Seebergs läsvärda samtidsromaner. •